

ORIJİNAL YAZI

Yaşlılarda Baş ağrısı

Demet YILDIZ, Cemile HAKİ, Meral SEFEROĞLU, Mehmet ZARİFOĞLU,
Necdet KARLI

Uludağ Üniversitesi Nöroloji Anabilim Dalı, Baş ağrısı Polikliniği, Bursa.

ÖZET

Baş ağrısı prevalansı ve etyolojisi yaşla birlikte değişmektedir. Primer baş ağrıların prevalansı yaşla birlikte azalırken sekonder baş ağrısı prevalansı artmaktadır. Biz bu çalışmamızda baş ağrısı polikliniğimize başvuran 50 yaş üzerindeki hastalarda baş ağrısı sıklık ve tiplerini gözden geçirmeyi amaçladık. IHS tanı kriterlerine göre primer baş ağrısı olan 1401 hasta tarandı. Hastaların %79'unun migren, %17'sinin gerilim tipi baş ağrısı %8,3'ünün servikojenik baş ağrısı olduğu saptandı.

Anahtar Kelime: Primer baş ağrısı. Yaşlı.

Headache in the Elderly

ABSTRACT

The prevalence and etiology of headache differs in elderly population. Prevalance of primary headache decreases with age while the prevalence of secondary headache increases. In our study we aimed to investigate the frequency and types of headache in patients aged ≥ 50 . Headache of 1401 patients' which were diagnosed according to the IHS were investigated. It was determined that the %79 of the patients had migraine headache, %17 had tension type headache and %8,3 had cervicogenic headache.

Key Words: Primary headache. Elderly population.

Baş ağrısı prevalansı ve etyolojisi yaşla birlikte değişmektedir. Migren, gerilim tipi baş ağrısı, küme baş ağrısı gibi primer baş ağrıların prevalansı yaşla birlikte azalırken temporal arterit, trigeminal nevralsi, postherpatik nevralsi, beyin tümörleri gibi nörolojik hastalıklara ve sistemik hastalıklara sekonder gelişen baş ağrısı sıklığının yüksek olduğu ifade edilse de yapılan araştırmalarda primer baş ağrıların bu popülasyonda sık görüldüğünü göstermektedir. Yine aynı çalışmalarda 65 yaş üstünde yalnızca % 10-20 oranında sekonder baş ağrısı görüldüğü gösterilmiştir¹. Amerikan Migren çalışma grubunun yaptığı bir araştırmada 65 yaş üstü migren prevalansının kadınlarda %7, erkeklerde %3,5 olarak saptamışlardır^{2,3}. Genel olarak baş ağrısının yaşla prevalansının azaldığı düşünülmektedir. Ancak epidemiyoloji ve meto-

doloji bazlı son çalışmalar bu düşmenin tahmin edilenden daha az olduğunu göstermektedir^{3,5}. Dikkat edilmesi gereken önemli bir noktada yaşlılarda yeni başlangıçlı baş ağrılarında organik hastalıktan şüphelenilmesi gerektirir.

Biz bu çalışmamızda baş ağrısı polikliniğimize başvuran 50 yaş üzerindeki hastalarda baş ağrısı sıklık ve tiplerini gözden geçirmeyi amaçladık.

Gereç ve Yöntem

Çalışmaya; UÜTF Nöroloji ABD baş ağrısı polikliniğine kayıtlı 10176 hastadan, 1995-2004 tarihleri arasında IHS (International Headache Society) kriterlerine göre primer baş ağrısı olan 50 yaş üzerindeki 1401 hastanın dosyası retrospektif olarak incelendi. Baş ağrısı alt grupları oranları ve kadın erkek dağılımı aritmetik ortalamaları alınarak belirlendi. Hastalar migren, gerilim tipi ve diğer baş ağrıları olarak üç gruba ayrıldı. Pearson ki-kare testi uygulanarak yaş gruplarına göre baş ağrısı tipleri karşılaştırıldı.

Geliş Tarihi: 17.10.2007
Kabul Tarihi: 20.11.2007

Dr. Demet YILDIZ
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Nöroloji Anabilim Dalı
Baş ağrısı Polikliniği,
Görükle / Bursa
Tel: (0224) 295 17 40

Tablo I- Araştırmaya alınan hastaların yaş ve başağrısı tipine göre sınıflandırması

	50-60 yaş	60-70 yaş	70-80 yaş	80 yaş ve üzeri	toplam
Aurasız migren	350 (%44)	163 (%45)	101 (%44)	16 (%68)	630 (%44)
Auralı migren	211 (%26)	93 (%23)	96 (%42)	4 (%21)	496 (%35)
Kronik gerilim tipi başağrısı	83 (%14)	54 (%15)	18 (%7)	1 (%5)	156 (%11)
Servikojenik başağrısı	78 (%9)	38 (%8)	5 (%2)	1(%5)	117 (%8.3)
Sık epizodik gerilim tipi başağrısı	16 (%2)	9 (%2)	17 (%7)	-	43 (%3)
Sık olmayan epizodik gerilim tipi başağrısı	38 (%4)	-	4 (%1)	-	42 (%3)
Analjezik kötü kullanım başağrısı	9 (%0.1)	8 (%2)	2 (%0.8)	-	19 (%1.3)
Trigeminal otonomik başağrısı	4 (%0.05)	2 (%0.5)	2 (%0.8)	-	8 (%0.57)
Sporadik hemiplejik migren	2 (%0.025)	-	1 (%0.4)	-	3 (%0.21)
Paroksizmal hemikrania	1 (%0.0125)	-	-	-	1 (%0.7)
Kadın/erkek	3/1	2/1	2/1	4/3	2,5/1
Toplam	792	359	228	22	1401

Tablo II- Başağrısı tiplerinin yaş gruplarına göre karşılaştırılması

	Migren-gerilim	Migren-diğer	Gerilim-diğer
50-60 60-70	p>0,05	p>0,05	p>0,05
60-70 70-80	p>0,05	P<0,001	P=0,005
70-80 80 ve üstü	p>0,05	p>0,05	p>0,05
50-60 70-80	p>0,05	P<0,001	P=0,007
50-60 80 ve üstü	p>0,05	p>0,05	p>0,05
60-70 80 ve üstü	p>0,05	p>0,05	p>0,05

Bulgular ve Sonuçlar

Baş ağrısı nedeni ile polikliniğimize başvuran 10176 hastadan 50 yaş üzerindeki, İHS kriterlerine göre primer baş ağrısı olan 1401 hasta tarandı. Polikliniğimize başvuran hastaların %56'sının 50-60 yaş arasında, %25'inin 60-70 yaş arasında, %16'sının 70-80 yaş arasında %1'inin 80 yaş üzerinde olduğu ve hastaların %79'unun migren, %17'sinin gerilim tipi baş ağrısı

sı %8,3'ünün servikojenik baş ağrısı tanısı aldığı saptandı. Migreni olanların %55'inin aurasız migren %45'inin auralı migren olduğu görüldü. Kadın erkek oranları 50-60 yaş arasında 3/1, 60-70 yaş arasında 2/1, 70-80 yaş arasında 2/1, 80 yaş arasında 4/3 oranında saptandı (Tablo I). Yaş grupları arasında yapılan karşılaştırmada migren ve gerilim tipi baş ağrısı için yaş grupları arasında anlamlı farklılık saptanmadı. Migren ve diğer baş ağrıları karşılaştırıldığında 60-70 ve 70-80 yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı oranda migren daha sık saptanmıştır (P< 0.001).

Tartışma

Yaşlı hastalarda primer baş ağrısı sıklığı %66'lara varan yüksek bir sıklıkta olmasına rağmen bu konu üzerinde yapılmış az sayıda çalışma mevcuttur ve bunların hemen hepsi populasyon tabanlı çalışmalardır. Migren prevalansı 20-40 yaşlar arası pik yapmakta ve ileri yaşlarda sıklığı azalmaktadır. Yaşlılarda gerilim tipi baş ağrısı prevalansı %25 ile % 61 arasında değişirken migren için bu sınırlar %3 ile %18 arasındadır⁴.

Yaşlı popülasyonda migren üzerine yapılan bir çok çalışmanın beraber değerlendirildiği bir yazıda migrenin 60 yaş ve üzerinde devam ettiği gösterilmiştir. Örneğin İsviçre'de populasyon bazlı bir çalışmada kadınlarda yaş gruplarına göre 60-64 yaş arasında %8,9, 65-69 yaş arası %6,8, 70-74 yaş arasında ise %3,4 olarak bulunmuştur⁵. Çalışmamızda 50-60 ve 70-80 yaş grupları arasında benzer oranda migrenin daha fazla saptanması farkın 70-80 yaş grubundan kaynaklandığını düşündürdü.

Tayland'da yapılan yaşlı popülasyon grubunda yapılan epidemiyolojik bir çalışmada migren prevalansı %2,9, epizodik gerilim tipi baş ağrısı prevalansı %16,2, kronik gerilim tipi baş ağrısı %2,1, sınıflandırılmayan baş ağrıları için %33,6 olarak saptanmıştır⁶. Polikliniğimize başvuran 10176 hastanın %13'ü 50 yaş üzerinde primer baş ağrısı olan hastalardı. Çin'de yapılan başka bir çalışmada 65 yaş ve üstü 1553 kişi taranmış bir yıldaki migren prevalansı %3 ve gerilim tipi baş ağrısı prevalansı %35 olarak bulunmuş. Toplamda ise yaşlı popülasyondaki baş ağrısı sıklığının %3,9 olduğu gösterilmiştir⁷. İtalya'da yapılan bir çalışmada ortalama yaşları 73 olan 312 kişi muayene edilmiş, %2,6 ile en sık gerilim tipi baş ağrısını, %2,2 ile ikinci sıklıkta sekonder baş ağrısının görüldüğü ve yalnızca %1'inde devam etmekte olan migren olduğu tespit edilmiştir⁸. Çalışmamızda gerilim tipi baş ağrısı diğer tip baş ağrıları ile karşılaştırıldığında 60-70 ve 70-80 yaş grupları arasında gerilim tipi baş ağrısının daha yüksek oranda görüldüğü (P=0,005); 50-60 ve 70-80 yaş gruplarında yine gerilim tipi baş ağrısının

Yaşlılarda Başağrısı

yüksek oranda saptanması (P=0,007) farkın 70-80 yaş grubundan kaynaklandığını düşündürdü. (Tablo II) Yüz yüze görüşme ile yapılan başka bir çalışmada 1147 kişi çalışmayı tamamlamış ve başağrısı tiplerinin bir yıllık prevalansı gerilim tipi başağrısı %44,5, migren %11, semptomatik başağrısı %2,2, diğerleri için %0,7 olarak bulunmuştur⁹.

Bizim çalışmamızda hastaların %79 gibi yüksek bir oranında migren saptandı. Yaş gruplarına göre başağrısı tipleri karşılaştırıldığında ise 70-80 yaş gruplarında migren ve gerilim tipi başağrısının yüksek oranda olduğu görüldü. Literatürdeki çalışmaların çoğu popülasyon tabanlı çalışmalardı. Bizim çalışmamızda migren başağrısının diğer başağrılarına göre yüksek oranda saptanmasının nedeni çalışmanın yöntemi ile ilgili olabileceği gibi tersiyer merkezlere başvuran 50 yaş üzerindeki hastalarda migrenin bu yaş grubunda önemli bir sağlık sorunu olduğu kanaatine varıldı.

Kaynaklar

1. Mazotta G, Gallai V, Characteristics of migraine in an out-patient population over 60 years of age, Cephalalgia, 2003; 23:953-60
2. Stewart WF Lipton RB Prevalance of migraine headache in US. J. Am Med Assoc 1992;267:64-9
3. Lipton RB, Stewart WF. THA epidemiology of migraine. Eur Neurol 1994; 34 Suppl.2:6-11
4. Canarda R, Monastero R. Prevalance of primary headache in İtalian elderly. Neurol Sci 2003;24:122-24
5. Haan J, Hollander J, Migraine in elderly:a review, Cephalalgia 2006;1-10
6. Srikiatkachorn A. Epidemiology of headache in the Thai elderly: a Study in the Bangkai Home for The Aged. Headache 1991;31:677-81
7. Wang S. J, Liu H. C. Prevalance of headache in Chinese elderly population Neurology 2000;54:314-17
8. Franceschi M, Colombo B. Headache in a population – Based Elderly Cohort. Headache 1997;37:79-82
9. Prencipe M, Casini A R. Prevalance of headache in elderly population attack frequency, disability and use of medication. J Neurol Neurosurg Psychiatry 2001;70:377-38